

CURIOUS

DANSK CANADISK AMERIKANSK VENSKABSFORENING

SEPTEMBER 2023 / 02

Magasinet for rejseglæde!

Få inspiration til planlægningen af din rejse og læs om andres spændende oplevelser

CANUSA

Udgivet af:

Dansk Canadisk Amerikansk
Venskabsforening

Oplag:

300

Redaktionen

Anders Friis Knudsen (ansv.)
Torben S. Hvass

Formand:

Anton Petersen
Kåsvænget 31
Strib
5500 Middelfart
antonp@stribnet.dk
M: 5026 3793
T: 6440 2121

Næstformand:

Ole Poulsen
Langgade 21
Lund
8700 Horsens

Kasserer:

Svend Erik Rasmussen
Parkvej 71
5492 Vissenbjerg
M: 4035 0875

Sekretær:

Anders Friis Knudsen
Rugårdsvej 226 G
5210 Odense NV
post@canusa.dk
M: 4243 7347

Torben S. Hvass
Strandlystvej 25
5330 Munkebo
torbensh@gmail.dk

Kontakt:

post@canusa.dk
www.canusa.dk
www.facebook.com/
canusavenskabsforening

MobilePay

853140

Opsætning/Tryk:

Vissenbjerg Tryk
Deslers Grafisk Hus

De i artiklerne fremførte synspunkter er forfatternes og deles ikke nødvendigvis af udgiveren. Redaktionen forbeholder sig ret til at redigere og forkorte artikler og indlæg. Eftertryk af op til 50 % af teksten er vederlagsfrit, men i alle tilfælde skal det ske med tydelig kildeangivelse.

INDHOLD

- 1 **FORSIDE: EFTERÅR I NEW HAMPSHIRE**
Foto: Pixabay
- 3 **LEDER**
Af Anton Petersen
- 4 **PARADIS VED VERDENS ENDE**
Af Svend Faarvang
- 8 **LAURA SECORD – MERE END CHOKOLADE**
Af Anders Friis Knudsen
- 10 **THE MOST USEFUL CITIZEN OF NEW YORK**
Af Anders Friis Knudsen
- 13 **YUKON/ALASKA KØR-SELV RUNDREJSE**
Af Mads Krøyer
- 14 **CANUSA KALENDEREN**
- 16 **NEW DENMARK, NEW BRUNSWICK**
Af Anders Friis Knudsen

VIDSTE DU AT...

Brooklyn Bridge blev åbnet 24. maj 1883. Broen var den første faste forbindelse over East River, New York. Oprindeligt blev den kaldt New York and Brooklyn Bridge eller East River Bridge. I 1915 fik broen officielt navnet Brooklyn Bridge.

Foto: Pixabay

Jeg håber, at alle medlemmer har haft en god sommer. Den har indtil videre været meget lig det, som en dansk sommer skal være. Perioder med rigtig godt vejr og andre perioder med rigelig regn.

Men nu er vi klar til at sætte efterårsarrangementerne i gang. Vi starter ganske traditionelt med mad og filmaften i Årup Biograf den 6. okt. Vi skal se en amerikansk film som har titlen Old Henry. Maden får vi før vi skal nyde filmen.

Thanksgiving vil vi fejre som sædvanligt. Det er i år den 23. november, og vil naturligvis være i Vissenbjerg Samlingshus. Her vil aftenen starte med en kalkunmiddag. Efter middagen vil Peter Møller komme og fortælle om en cykeltur tværs over USA, som han foretog som 65-årig sammen med en 7 år yngre rejsefælle.

I vinteren vil der være møde den 26. januar 2024 i Vissenbjerg Samlingshus. Det vil ligeledes være startende med spisning og et efterfølgende foredrag ved Mette og Jørgen Svenstrup.

Endelig vil vi den 16. marts 2024 afholde årets generalforsamling i Strib Idrætscenter. Her vil vi starte med frokost og efterfølgende generalforsamling. Efter generalforsamlingen vil der være et foredrag ved Christian Friis. Det har titlen Californien og den Amerikanske drøm.

Mere om de sidste to arrangementer i december-nummeret af Curious.

Med dette program håber jeg, at vi kan få nogle hyggelige aftener og eftermiddag sammen.

Skulle du, når du læser vores blad eller som deltager i et af vores arrangementer blive inspireret til selv at rejse eller skrive om en rejse, du allerede har haft, har vi nået, hvad vi ville.

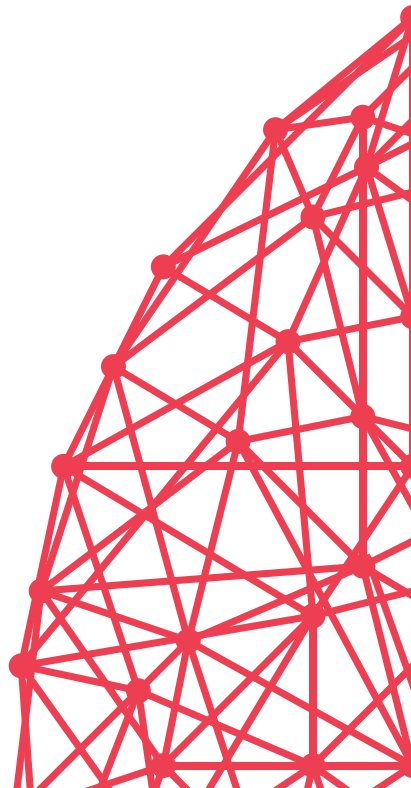
Anton Petersen

Anton Petersen

Formand CANUSA

*Af Anton Petersen,
Formand CANUSA*

PARADIS VED VERDENS ENDE

I DR-dokumentarserien "Danskere i verden" har man med Stéphanie Surrugue som guide kunnet opleve nogle af de mange danskere, der igennem tiden har sat solide danske aftryk rundt omkring i verden. Der er mange spor og utallige spændende historier. Men i afsnittet om Nordamerika fokuserede man udelukkende på USA. Canada blev overhovedet ikke nævnt.

Alene i 1950'erne udvandrede mere end 50.000 danskere til Canada, og i dag menes op imod 170.000 canadiere at have danske rødder. Der findes stadig mange danske foreninger og fire danske kirker i det store land. For en del år siden var jeg præst ved den danske kirke i Vancouver, og sidste efterår havde min kone og jeg den store oplevelse at være vikarpræstepar derovre et par måneder.

Ved den lejlighed fik vi ikke blot oplevet, hvor meget den danske kirke har betydet og stadig betyder for dansk-canadierne i British Columbia. Vi fik også genopfrisket nogle af historierne om danskere, der igennem tiden har sat sig spor i det vestlige Canada.

En af dem var "professor" Carl Brink Christensen, en lærer fra Aalborg, der en tid underviste i danskerbyen Elk Horn (den med vindmøllen) i Iowa og også fik betydning for kirken i Vancouver og for den lille danskerkoloni Cape Scott på den nordvestligste

spids af Vancouver Island. Her bosatte en lille gruppe danske sig i årene 1897 til 1909 i et uvejsomt regnskovs område og forsøgte at tæmme naturen og skabe et lille dansk ideal-samfund, - en slags "Lille Danmark" opbygget efter bedste grundtvigianske principper. En af dem var C.B. Christensen, der var skolelærer i koloniens lille skole og som blev kaldt "professoren", fordi han sandsynligvis var den eneste på stedet, der havde en boglig uddannelse.

Det hele begyndte, da den danske immigrant Rasmus Hansen i 1894 var på fiskeri fra Seattle ombord på skonnerten Fløjborg og nåede helt op til fiskebankerne ved nordspidsen af Vancouver Island. På en af turene ankrede han op i en fjord (der senere skulle få navnet Hansen Lagoon), som lå godt i læ for de barske storme, der tit hærger kysten på de kanter. Her var frodige regnskove, brede hvide sandstrande og grønne enge, og for Rasmus Hansen var det kærlighed ved første blik. Her var det sted, han havde væ-

ret på udkig efter, og selv om N.F.S. Grundtvigs søn, Frederik Lange Grundtvig, en af lederne i Dansk Folkesamfund, der etablerede danskerkolonier i Nordamerika, var imod projektet, lykkedes det Rasmus Hansen at samle en gruppe af interesserede danskere, der ligesom han mente, at Cape Scott eguede sig perfekt til en dansk koloni.

Man fik en aftale med regeringen, købte i fællesskab Fløjborg, og den 19. marts 1897 sejlede i alt 25 danske mænd, kvinder og børn nordpå fra Seattle.

Imidlertid røg man lige ind i en voldsom storm, skibets rør blev ødelagt, og næsten alle ombord var voldsomt søsyge, så det var noget af et under, at det lykkedes den kun 16-årige Lars Jensen at sejle skibet direkte op på stranden i Hansen Lagoon. Fløjborg blev slået til vrag, men alle kom fra det med livet i behold.

Man gik straks i gang med at bygge huse, og arbejdet med at anlægge et ca. 800 meter langt dige blev også påbegyndt. Man var klar over, at skulle drømmen om at holde malkekvæg og fremstille smør og ost virke-

liggøres, var det vigtigt at beskytte de frugtbare engområder, Rasmus Hansen havde set og forelsket sig i, mod oversvømmelse.

Da diget var færdigt i 1899 holdt de danske Cape Scott-folk en stor fest i forsamlingshuset, de havde bygget midt i kolonien. Festen varede til efter midnat, og da man vågnede næste morgen, var diget væk! En storm fra sydøst havde i løbet af natten fuldstændig ødelagt de mange måneders hårde arbejde.

Efter at have sundet sig, gik man i gang med at bygge et nyt dige højere oppe i fjorden. Det blev færdiggjort i 1905, og rester af det kan stadig ses, men forsøget på at skabe en dansk koloni i Cape Scott mislykkedes af flere grunde.

Nu er området en vildmarkspark, der ligger så langt væk fra alting, at kun ganske få turister hvert år vandrer ad de smalle og næsten helt tilgroede stier, som danskerne i sin tid med stort besvær anlagde. Her må man være forberedt på næsten alt, for nu er det bjørne, bjergløver og andet vildt, der hersker, hvor eventyrlystne og hårdtarbejdende danske engang prøvede at få fodfæste.

En af dem, der holdt længst ud, var Carl Brink Christensen. Udover at være skolens lærer, var han også koloniens åndelige leder, redaktør af stedets avis og en slags borgmester. Og så adopterede han tre drenge, hvoraf den ene, den 12-årige William, desværre døde af blodforgiftning efter at have trådt på et rustent søm, hvilket var en stor sorg for C.B. Christensen og danskerne i kolonien.

Da British Columbias regering løb fra løfterne om at anlægge en anløbsplads og en vej til Cape Scott, ophørte dette lille stykke Danmark langt væk hjemmefra med at eksistere. Nogle flyttede til et sted i nærheden, som "professoren" havde givet navnet Holberg, og også navne som Mount Brandes, Lake William (efter hans afdøde adoptiv søn) og Brink Lake minder stadig om de aftryk, Carl Brink Christensen og andre danskere satte i området højt mod nord på Vancouver Island.

Tilbage er historien om en gruppe danskere, hvis drømme, ukuelige energi, mod og hårde slid førte dem til vildnisset på Vancouver-øen. I Cape Scott-sangen, som professor Christensen skrev på engelsk, lød det – i oversættelse - bl.a. sådan:

*Der er et land, som har ventet så længe
på at blive tæmmet af stærke mænd med
mod ...*

*Kunne vi blot komme til at eje dette land
og gøre det til Edens have,
og ville heldet også tilsmile os,
da vil fremtiden blive lys for Cape Scott.*

Sådan gik det ikke. Drømmen om et lille dansk paradys ved verdens ende brast. Men nytårsaftensdag i 1936 var "professor" Carl Brink Christensen sammen med kirkens første præst, Clemens Sørensen, med til at tage det første spadestik til den første danske kirke i Vancouver, men han døde, inden kirken blev indviet i 1937. Ved den nuværende danske kirke i Vancouver-forstaden Burnaby finder man en mindeplade til minde om ham.

Skulle turen i øvrigt en dag gå forbi Vancouver, så find den danske kirke og kig indenfor. Man bliver helt sikkert budt hjerteligt velkommen og møder stor gæstfrihed der.

Og overvej så også en tur op til Cape Scott!

LAURA SECORD – MERE END CHOKOLADE

I Canada - navnlig i provinserne Ontario og Quebec - støder man flere steder på chokoladeforretninger med navnet Laura Secord. Chokoladekæden har som sit bomærke en kvinde i 1800-tals påklædning. Kæden er startet i 1913, men historien bag den, går meget længere tilbage. Ja vi skal tilbage til året 1812 for at finde Laura Secord og hendes historie – og den handler ikke om lækre desserter.

Nær Canadas Parlament i Ottawa findes Valiant's Memorial med ni buster og fem statuer af i alt 14 personer, der har udvist særlig tappehed op gennem Canadas historie. Kun to af disse 14 er kvinder. I flokken af mænd skiller Laura Secord sig ud med sin kyse og den lange kjole. Hvem var hun?

Laura Secord blev født i Massachusetts i 1775. Hendes far, Thomas Ingersoll, deltog i den amerikanske uafhængighedskrig på oprørernes side. I 1795 flyttede familien til Niagara området i datidens Øvre Canada. I 1797 giftede Laura sig med James Secord, der stod på britisk side i konflikten mellem kolonierne og moderlandet. Tidligt i 1812-krigen blev han alvorligt såret i slaget ved Queenston Heights. Mens han i 1813 stadig var rekonvalescent invaderede amerikanske styrker Niagara Halvøen, hvor Queenston ligger.

På en eller anden måde fik Laura Secord nys om et forestående amerikansk angreb. Da James var ude af stand til at tage af sted sneg Laura sig tidligt om morgenen den 22. juni 1813 ud i det ugæstfrie terræn og gik/løb 20 miles for at give sin viden til løjtnant James FitzGibbon i et område, der stadig var kontrolleret af briterne. Med denne viden kunne de fåtallige britiske tropper og deres allierede 3-400 Mohawkkrigere lægge sig i baghold og afvise de amerikanske angribere ved The Battle of Beaver Dams.

En canadisk heltinde var blevet til – og så var hun ovenikøbet født i USA som barn af en amerikansk patriot, der havde kæmpet mod briterne i den amerikanske uafhængighedskrig.

Laura Secord's indsats gik i glemmebogen indtil 1860, hvor Edward, Prinsen af Wales, belønnede den aldrende enke med 100 £.

Lige siden er hendes berømmelse vokset til mytiske højder. Der er skrevet bøger, skuespil og digte om hende. Skoler er blevet

opkaldt efter hende. Hun har fået sit eget museum på familiens Homestead et par miles nedenfor Niagara Falls.

I 1992 blev der udgivet et frimærke til minde om Laura Secords heroiske indsats for Canada i en tid, hvor kvinder oftest stod i skyggen af deres mandlige samtidige. I 2006 fik hun sin plads blandt de 14 helte, der mindes i Valiant's Memorial.

I 100-året for hendes natlige vandring lanceredes chokolademærket- Laura Secord. Det kan man så tænke på, næste gang man besøger det østlige Canada og sætter tænderne i et stykke chokolade, hvor hendes ansigt fortsat pryder indpakningen.

THE MOST USEFUL CITIZEN OF NEW YORK

Ordene i overskriften stod i McClure's Magazine for marts 1901. Ophavsmanden var USA's daværende vicepræsident Theodore Roosevelt. Han skrev sin hyldest om Jacob A. Riis. Roosevelt havde siden han blev byen New Yorks politipræfekt midt i 1890'erne knyttet venskab med Jacob A. Riis og sammen havde de været medvirkende til en række sociale reformer.

Ingen vidste i foråret 1901, at Roosevelt et halvt år senere skulle overtage præsidentposten og dermed introducere Jacob A. Riis for Det Hvide Hus og USA's politiske elite.

Det lå heller ikke i kortene, da Jacob A. Riis som 21-årig snedkersvend hutlede sig igennem tilværelsen på bunden af det amerikanske samfund i begyndelsen af 1870'erne.

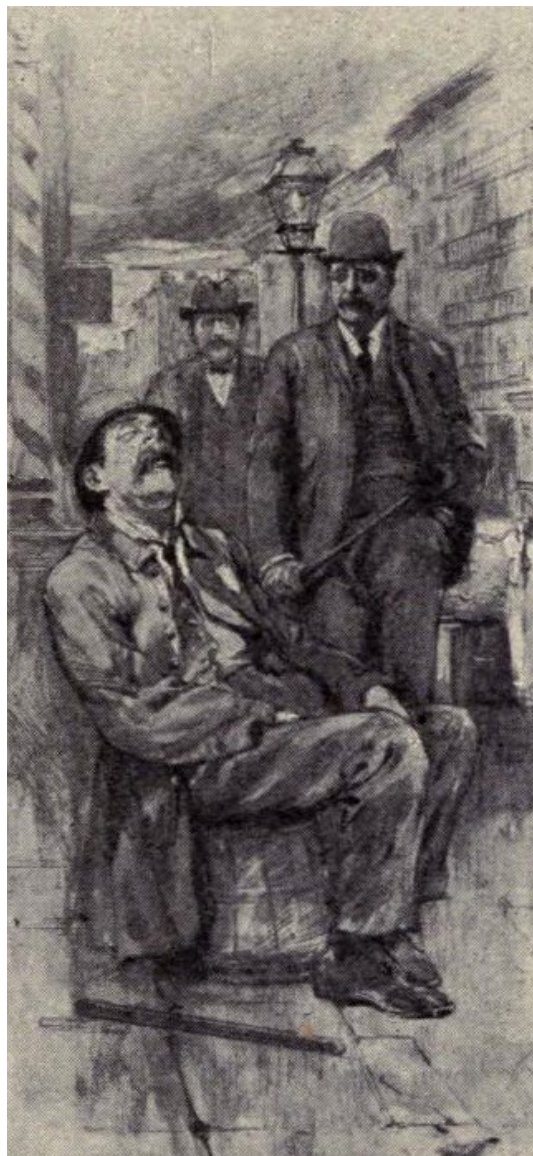
Jacob August Riis var født i Ribe som det tredje af 14 børn hos Caroline og Niels Edvard Riis. Faderen var overlærer ved byens latinskole, så snedkeruddannelsen var ikke lige faderens første valg. Den unge Jacob A. Riis var flyttet til København efter at han var blevet afvist af sin ungdoms kærlighed, Elisabeth. Da hun siden afviste hans skriftlige frieri og giftede sig med en anden, så Jacob ikke andre muligheder end at udvandre til USA.

Som journalist og siden udgiver af bladet South Brooklyn News kom han fra 1873 ind på det, der skulle blive hans livsbane. Da han hørte at Elisabeth havde mistet sin mand friede han på ny og i 1876 blev han endelig gift med sit livs kærlighed, Elisabeth. Samme år blev han kriminalreporter på avisen New York Tribune.

Jacob A. Riis fik sit gennembrud som journalist, dokumentarist og samfundskritiker med udgivelsen af den lange artikel "How the Other Half Lives" i 1890. Året efter artiklen udkom bogen med samme titel. Bogen kan læses her: <https://en.wikisource.org/wiki/HowtheOtherHalfLives>

I dag er historien velkendt, men vi skal langt op i tiden før hans indsats for alvor blev bemærket i Danmark, hvor Janteloven ikke rigtig havde plads til Riis' store armbevægelser. Der blev dog sat en mindeplade op på den gamle latinskole på Torvet i Ribe, hvor han var født, og Kong Chr. IX havde inviteret Elisabeth og Jacob Riis med til genindvielsen af Ribe Domkirke i 1904.

Elisabeth Riis døde i 1905 og blev begravet på Mable Grove Cemetery i Kew Gardens, New York. Riis ville gerne have hende mindet i hjembyen, men det blev et nej. En glasmosaik til hendes minde blev i stedet sat op i den episkopale Church of the Resurrection i Richmond Hill, hvor familien boede. Jacob A. Riis levede til 1914, de sidste år i Barre, Massachusetts, hvortil han var flyttet med sin anden hustru, Mary Phillips.

Efter sin død sank Jacob Riis ned i glemslen. Den russiske fotograf og emigrant Alexander Alland, som selv beskæftigede sig med emigranter og slumfotografi sporede via Riis' familie fotografierne, som efter flere slægtled var endt i en ejendom under nedrivning. Alland fik reddet negativerne, som blev affotograferet og restaureret inden ødelæggelse. I 1947 arrangerede Alland en stor udstilling på Museum of the City of New York. Gennem udstillingen og senere fotobøger blev der stor opmærksomhed omkring Riis' fotografier fra New Yorks slum. Riis ønskede selv at blive vurderet som journalist og forfatter, men i eftertiden huskes han først og fremmest som fotograf.

Jacob A. Riis' livshistorie skal ikke skrives her. Den skal opleves. I 2018 åbnede Jacob A. Riis Museet i huset, hvor Jacob 6 år gammel flyttede ind med sin familie. Det store hus er i dag fyldt med effekter og plancher og fortæller den stærke historie om ham og hans liv.

Der var overraskende få besøgende på museet den søndag formiddag, vi lagde vejen forbi. Vi havde masser af tid og fik nærlæst

de fleste plancher, set den 22 minutter lange version af filmen om Jacob A. Riis og hans liv og blev grebet af de stærke billeder og beretninger om livet på bunden af det amerikanske samfund.

Læs mere...

Film: www.filmfyn.dk/film/jacob-a-riis

Litteratur: Tom Buk-Swienty: Jacob A. Riis – Danskeren der gik i krig mod New Yorks slum (3. udg. 2020)

Jacob A. Riis: The Old Town, 2007 – med forord af Tom Buk-Swienty – første udgave udkom i 1909.

www.bit.ly/jacobariis

Jacob A. Riis Museum, Sortebrødregade 1, Ribe

Yukon/Alaska Kør-selv rundrejse med rejseleder Mads Krøyer

Whitehorse
Kluane National Park
Beaver Creek
Wrangel St. Elias National Park
6 timers færgeoverfart
fra Valdez til Whittier
Denali National Park
Fairbanks
Dawson

Afrejse

Afrejsedag bliver enten 11. eller 13. juni 2024. (Sejlplan frigives først i januar 2024).

Program

17. dages rundrejse. Udførligt program findes her: www/bit.ly/Yukon-Alaska-2024

Forud for ankomst Whitehorse arrangeres en overnatning i Vancouver, hvis flytider gør det umuligt at nå frem på første dag.

Blandt rejsens højdepunkter kan nævnes: Whitehorse, Kluane National Park, Beaver Creek, Wrangel St. Elias National Park, 6 timers færgeoverfart fra Valdez til Whittier, Denali National Park, Fairbanks og Dawson.

Transport

Turen køres i lejebiler (7 passagerers SUV). Vi kører omkring 3200 km på hele turen.

Pris

Endelig pris kendes først august 2023

Ved 10 deltagere kr. 61.995,-
Ved 14 deltagere kr. 56.995,-

Pris er baseret på 2 personer i et dobbeltværelse. Enkeltværelsestillæg = kr. 10.500,-
Pris er inklusive flybillet, billeje, brændstof, alle hoteller inkl. morgenmad.

Bliver der ikke behov for hotel i Vancouver på udrejsen, fratrækkes kr 1.000,-/deltager.

Chaufførjob

Chaufførjobbet berettiger til kompensation svarende til ca. kr. 4000,-. Afhængig af antallet af deltagere er der behov for 2-4 chauffører. Chaufførjobbet kan IKKE deles mellem eksempelvis mand/kone eller flere personer i bilen.

Der tages forbehold for udsving i priser for flybrændstof, afgifter og valutakurser.

Ikke inklusiv i pris

- Rejseforsikring og afbestillingsforsikring
- Gletsjervandring
- Frokost og aftensmad

Teknisk Arrangør: Alfa Travel, Holstebro.

Turen gennemføres kun ved min. 10 deltagere.

CANUSA KA

MAD & FILM I AARUP BIO

📅 **Fredag den 6. oktober 2023 kl. 18.30-21.30**

📍 **Aarup Bio, Bredgade 75, 5560 Aarup**

📧 **Tilmelding til post@canusa.dk, tlf./SMS 4243 7347 senest den 1. oktober**

💰 **Pris: 100,- kr. for medlemmer / 150,- kr. for ikke-medlemmer**

Bestyrelsen har denne gang valgt en film, der bygger på den klassiske western tradition. Filmen 'Old Henry' handler om den mutte bonde Henry og hans unge søn Wyatt, der bor og lever af deres afsidesliggende landbrug.

En dag falder Henry dog over en skudsåret mand og en taske fuld af penge. Henry vælger både at tage pengene og den døende mand med hjem for at pleje ham.

Henry og hans søn får imidlertid nu tre cowboys med sherifstjerner på jakkerne efter sig. De gør krav på pengene, som Henry benægter at være i besiddelse af.

Mændene ved dog ikke, at den gamle bonde bærer på en fortid, som ikke rigtigt harmonerer med et møjsommeligt bondeliv.

Tim Blake Nelson, der bl.a. er kendt fra Coen-filmene *O Brother, Where Art Thou?* og *The Ballad of Buster Scruggs*, ses i titelrollen som Henry.

'Old Henry' har desuden Stephen Dorff (*True Detective*) og Trace Adkins (*The Lincoln Lawyer*) på rollelisten.

Varighed: 93 minutter

Tilladt for alle

CALENDEREN

THANKSGIVING

📅 **Torsdag den 23. november 2023 kl. 18.30**

📍 **Vissenbjerg Samlingshus, Vestergade 8, 5492 Vissenbjerg**

📧 **Tilmelding til post@canusa.dk , tlf./SMS 4243 7347 senest den 15. november**

💰 **Pris: 100,- kr. for medlemmer / 150,- kr. for ikke-medlemmer**

Kl. 18.30

Amerikansk inspireret
Thanksgiving Dinner

Kl. 19.30

Foredrag: Tværs over USA
på cykel som 65-årig v.
Peter Møller.

Om foredraget

Peter Møller skriver: Dette foredrag er et udspring af mit foredrag "Fra kræftsyg til ekstremidræt", men det er helt uden sygdom, uden corona, uden cancer, bare om en fantastisk cykeltur, krydret med historier og anekdoter, fra planlægningen, fra selve

turen og om USA. Jeg kørte turen da der var valgkamp mellem Hillary Clinton og Donald Trump.

Det gav også nogle spændende udfordringer.

Foredraget er krydret med både fotos, videoer og effekter fra turen!

PP Danmark
PostNord

Bliv medlem af
Dansk Canadisk
Amerikansk
Venskabsforening
Læs mere på
www.canusa.dk

REJSE /
CANADA

Af Anders Friis Knudsen
Foto: Pam Dirschka og Wikipedia

New Denmark, New Brunswick

I 1872 indførte det unge canadiske dominion en homestead-lov, der mindede om den, der gjaldt syd længere syd på i USA.

Rygter og rejseagenter arbejdede hurtigt og allerede i den tidlige sommer ankom en gruppe danskere fra Møn til det område i New Brunswick, der siden fik navnet New Denmark.

Selvom stedet langt fra levede op til deres drømmes Amerika gik de i gang med at etablere et samfund med stor energi.

New Denmark, New Brunswick ligger der fortsat med sine to kirker omgivet af huse og gårde. I juni 2023 har settlementet – med et års forsinkelse – fejret sit 150-års jubilæum over flere dage med tilslutning fra nær og fjern.

